

Góc nhìn giới về vấn đề phụ nữ Việt LẤY CHỒNG NGOẠI QUỐC

Lời nói đầu

Thưa các bạn, một vài thập kỷ trở lại đây, vấn đề phụ nữ Việt lấy chồng ngoại quốc đã trở thành một trong những tâm điểm thu hút sự quan tâm đặc biệt của công luận. Cùng với xu thế toàn cầu hóa và hội nhập, câu chuyện hôn nhân được mở ra ngoài biên giới quốc gia cũng là lẽ đương nhiên. Xét trên góc độ nhân văn, đây có thể được coi là một trong những cơ hội giúp người phụ nữ dễ dàng hơn trong tìm kiếm hạnh phúc cá nhân... Tuy nhiên, trên thực tế, do còn những bất cập từ nhiều phía nên vấn đề hôn nhân với người nước ngoài thời gian gần đây đã nảy sinh những tiêu cực, gây hoang mang, bức xúc trong đời sống xã hội. Không ít phụ nữ vì thiếu hiểu biết đã trở thành nạn nhân của các phi vụ lừa đảo, mại dâm, buôn bán người... được ngụy trang dưới nhãn mác của những cuộc nhân duyên với người ngoại quốc. Hậu quả là ngoài những mất mát khó bù đắp, người phụ nữ còn phải chịu thêm áp lực nặng nề từ cách nhìn nhận mang thiên kiến giới của dư luận.

Để giúp công chúng có nhận thức đầy đủ và đúng đắn hơn về việc cô dâu Việt lấy chồng ngoại quốc, đồng thời góp phần khắc phục những định kiến phi lý với người phụ nữ trong đời sống nói chung và trong lĩnh vực hôn nhân nói riêng, các sản phẩm truyền thông cần lưu ý tới một số khía cạnh thông tin, đặc biệt là những thông tin mang tính nhạy cảm giới.

Với khuôn khổ của bản tin kỳ này, trước hết nhóm quan sát quan tâm đến cách nhìn nhận công bằng, đảm bảo quyền phụ nữ trong các sản phẩm truyền thông khi phản ánh về việc các cô dâu Việt lấy chồng ngoại quốc. Cụ thể, chúng tôi mong muốn được cùng trao đổi về một số khía cạnh như: thực chất của bình đẳng giới trong việc phụ nữ Việt xuất ngoại lấy chồng (cơ hội, thuận lợi, khó khăn, nguy cơ, thách thức...); cách thông tin góp phần xóa bỏ định kiến giới, nâng cao nhận thức cho công chúng về bình đẳng giới; vai trò của truyền thông trong việc vận động chính sách hỗ trợ bảo vệ quyền phụ nữ trong hôn nhân, gia đình... Chúng tôi tin rằng sự hợp tác, chia sẻ thêm từ các nhà báo, các bạn đồng nghiệp có thể làm cho bản tin trở nên hữu ích hơn.

Trân trọng giới thiệu và mong nhận được phản hồi.

Nhóm cán bộ CSAGA- Oxfam Anh.

Phạm vi khảo sát

Với chủ đề này, phạm vi khảo sát của chúng tôi được tập trung chủ yếu ở loại hình báo in và báo mạng điện tử (từ trung ương tới địa phương) nhằm tìm ra những ưu điểm cũng như những điều cần trao đổi thêm với các nhà báo, các cơ quan báo chí. Để có nguồn cứ liệu phong phú cho bản tin, một số bài báo về chủ đề này từ vài năm trước đây cũng sẽ được đề cập. Chúng tôi mong muốn từ những khía cạnh cơ bản được trao đổi ở đây, các nhà báo có thể tìm ra những cách phản ánh sâu rộng hơn về những điều công chúng quan tâm.

Nguồn: www.songhongmoi.com/modules.php%...atid%3D5.jpg

1. Những nỗ lực của báo chí trong việc thông tin về vấn đề cô dâu Việt lấy chồng ngoại quốc

Điểm qua một số trang báo mạng quen thuộc như vietnamnet.vn, Vnexpress.net, dantri.com, tintuonline.vietnamnet.vn, vietbao.vn... hoặc một số báo in như: Công an nhân dân, An ninh thủ đô, An ninh Hải Phòng... có thể thấy đại đa số các tờ báo đều đã cố gắng rất nhiều trong việc cập nhật các thông tin liên quan trực tiếp hoặc gián tiếp tới việc phụ nữ Việt kết hôn với người nước ngoài. Đối với những sự kiện bất thường, nóng bỏng, các báo đều kịp thời đăng tải thông tin, đáp ứng mối quan tâm của đông đảo các tầng lớp công chúng. Ưu điểm nổi bật của các báo khi thông tin về vấn đề này là đã tập trung phản ánh tương đối đầy đủ, rõ nét một số khía cạnh nổi cộm của thực trạng, qua đó cảnh tỉnh người dân trước diễn biến phức tạp của chuyện hôn nhân với người ngoại quốc. Chẳng hạn: *Cuộc sống của những cô dâu Việt tại Hàn Quốc* (Tin247.com, 26/11/2010); *Bi kịch của những cô dâu lấy chồng ngoại quốc* (tin 247.com, 3/8/2007); *2 người Hàn xem mặt 60 cô gái trẻ để chọn*

vợ (tin 247.com, 28/9/2007), *Hàn Quốc: Một cô dâu Việt bị giết ngay tại nhà chồng* (tin 247.com, 10/07/2010), ... Trong một chừng nhất định, các bài báo này đã cố gắng nhìn nhận vào chiều sâu của sự việc để cảm thông, chia sẻ với những hoàn cảnh, những sự cố không mong muốn khi phụ nữ Việt đi lấy chồng nước ngoài.

Phần nào các bài viết đã quan tâm tới người phụ nữ, cung cấp những thông tin cần thiết giúp họ có thêm hiểu biết, cẩn trọng hơn khi quyết định lựa chọn bạn đời là người xứ lạ. Ví dụ cách đưa tin: *"Hôm nay, khi ập vào kiểm tra một căn hộ kín đáo, cơ quan công an phát hiện 12 cô gái đang được nuôi "lậu", chờ đợi ngày được xuất ngoại sang Hàn Quốc. Trước đó, các cô đã "đậu" trong cuộc thi tuyển vợ. Thông tin ban đầu cho thấy, đây là một đường dây môi giới lấy chồng Hàn Quốc đang hoạt động trái phép do Kim Chang Hak, 51 tuổi cầm đầu. Căn hộ 66-C18 khu K300 phường 12, quận Tân Bình được Kim thuê để nuôi gái chờ ngày theo chồng về nước."*

(Phát hiện cả chục cô gái chờ theo chồng qua Hàn Quốc, vietbao.vn, 26/9/2007)

Hoặc những cảnh báo: Trong thời gian qua, lợi dụng tình trạng có nhiều người Hàn Quốc không lấy được vợ trong nước, nhiều công ty môi giới hôn nhân đã lao vào lĩnh vực đi tìm vợ ở các nước châu Á lân cận cho số người này. Vì háms lợi, các công ty này sẵn sàng che giấu tình trạng sức khỏe của những người Hàn Quốc muốn lấy vợ ngoại quốc, và đánh lừa các cô dâu tương lai thường đến từ những nước nghèo hơn như Trung Quốc, Campuchia hay Việt Nam. **(Hàn Quốc ngăn chặn tình trạng cô dâu ngoại quốc bị chồng bức hại”, Dân trí.com, 14/7/2010)**

Hay những thực tế: “Do mấy năm gần đây, Đông Tháp thực hiện rất chặt chẽ các thủ tục kết hôn với người nước ngoài, nên nhiều cô gái đã được các đường dây môi giới hôn nhân bày cách: chuyển hộ khẩu sang địa phương khác để làm thủ tục dễ hơn; đăng ký đi hợp tác lao động hoặc du lịch nước ngoài, sau đó kết hôn bên ngoài lãnh thổ Việt Nam”. (box: Lấy chồng nước ngoài đang biến tướng **(Lực điền miền Tây có nguy cơ... ế vợ, vnexpress.net/GL/Doi-song/2008/08)**. Mặc dù những bài báo này còn nhiều vấn đề khác mà chúng tôi sẽ bàn thêm ở các phần sau, song với hướng tìm hiểu, phát hiện về những diễn biến phức tạp, tiềm chứa các nguy cơ, sự bất ổn của các cuộc hôn nhân ngoại quốc như vậy, vẫn thực sự đem lại những thông tin hữu ích đối với công chúng.

Ngoài ra, thông qua việc phản ánh những thực trạng đáng báo động từ các cuộc hôn nhân qua môi giới bất hợp pháp, một số bài báo cũng đã phần nào khuyến cáo các cơ quan chức năng, các nhà quản lý trong lĩnh vực này nhận diện được những khía cạnh liên quan tới yếu tố giới và kịp thời tìm biện pháp điều chỉnh thích hợp:

“... Lấy chồng ngoại không phải là điều đáng chê trách, nhưng những cô gái trước khi đi đến quyết định kết hôn với người nước ngoài phải cân nhắc thật kỹ. Bởi mỗi đất nước có một ngôn ngữ, một phong tục tập quán, lối sống khác nhau. Bất đồng ngôn ngữ sẽ dẫn đến những mâu thuẫn trong cuộc sống hàng ngày và không hòa hợp về tập tục lối sống thì càng khó lòng mà xây dựng được hạnh phúc gia đình. **(Lấy chồng Tây, giadinh.net.vn, 18/10/2008)**

Với những chị em gặp rủi ro trong hôn nhân với người nước ngoài, họ cũng sẽ vững tâm hơn khi được cung cấp những thông tin về những phương thức hỗ trợ của địa phương - nơi họ trở về:

“...Tại đây, các chị em được giao lưu với những người đồng cảnh ngộ, được giới thiệu tới các chuyên gia tâm lý để tháo gỡ các rào cản giúp chị em tự tin vươn lên trong cuộc sống, được hội tạo điều kiện cho vay vốn về phát triển kinh tế... Một số chị em đã là những tuyên truyền viên nhiệt tình như chị T ở Phả Lễ, chị H ở Lập Lễ (Thủy Nguyên), chị N ở Đoàn Xá (Kiến Thụy). Ngoài CLB nói trên, tại một số địa phương còn thành lập các CLB phòng chống nhiễm HIV tại Lập Lễ và Đại Hợp, CLB giảm thiểu tiêu cực vấn đề kết hôn có yếu tố nước ngoài, CLB tiền hôn nhân ở Đoàn Xá (Kiến Thụy). **(Phụ nữ Việt Nam lấy chồng nước ngoài: Những mảnh màu sáng tối - hoa-phuongdo.vn/nevvs/12/2009)**

Rõ ràng với góc nhìn từ các yếu tố liên quan đến giới như vậy, các bài báo sẽ có tác động tích cực tới những chính sách hỗ trợ của nhà nước cũng như các địa phương nhằm giảm thiểu những tổn thất, bi kịch trong cuộc sống của người phụ nữ lấy

Nguồn:mevabe.netNewsvi-VNDetail200...683.aspx.jpg

chồng ngoại quốc. Đây là một trong những cách truyền thông về giới phù hợp, hiệu quả và rất đáng khích lệ. Đặc biệt, một số bài đã bước đầu đề cập vấn đề bảo vệ quyền cho những phụ nữ Việt lấy chồng ngoại quốc. Tuy chưa thực sự sâu sắc và mạnh mẽ song những thông tin được đăng tải theo dòng sự kiện như bài viết dưới đây vẫn hết sức cần thiết, chẳng hạn :

“Bộ Tư pháp Hàn Quốc tuyên bố sẽ tiến hành các biện pháp ngăn chặn xảy ra thảm cảnh cô dâu ngoại bị chồng Hàn Quốc sát hại, sau khi xảy ra vụ một cô dâu Việt bị chồng đâm chết ngay sau khi đặt chân đến nước này...”

...Trước mắt, Bộ yêu cầu những nam giới Hàn Quốc tìm vợ nước ngoài phải tham gia một lớp học tại Cơ quan Nhập cư Hàn Quốc trước khi rời khỏi đất nước. Những ai lấy vợ nước ngoài mà không tham gia lớp học này trước sẽ không được nhận thị thực cho cả hai vợ chồng. Đây là khóa học về quyền con người cũng như phong tục tập quán và văn hóa của nước mà nam giới Hàn Quốc sẽ làm rể...

Tuy nhiên, theo nhiều nhà phân tích, để cải thiện tình hình, các biện pháp tại Hàn Quốc chưa đủ, mà các nước có công dân lấy chồng Hàn cũng phải có quyết tâm tương tự.” **(Hàn Quốc ngăn chặn tình trạng cô dâu ngoại quốc bị chồng bức hại” - Dantri.com, 14/7/2010)**

Những cách thông tin nghiêm túc và thể hiện tinh thần trách nhiệm của báo chí trước những vấn đề phát sinh từ thực tế

liên quan đến giới như vậy, theo chúng tôi các báo rất cần phát huy.

2. Một số khía cạnh cần xem xét

Bên cạnh những nỗ lực đáng mừng trên đây, khi thông tin về vấn đề phụ nữ Việt lấy chồng ngoại quốc, không ít các bài báo còn thiên về phản ánh những khía cạnh tiêu cực của thực trạng. Cách đưa tin đơn chiều, thái quá về mặt tối của thực tại như vậy sẽ ảnh hưởng không nhỏ tới nhận thức của công chúng, khiến họ nhìn nhận sự việc một cách phiến diện, thiếu khách quan. Hơn thế, một số bài báo do thiếu nhạy cảm giới đã vô tình khắc sâu thêm những thiên kiến giới, quy kết việc người phụ nữ lấy chồng nước ngoài là nhằm chạy theo những thứ ảo tưởng, vụ lợi không mấy tốt đẹp. Đây là cách nhìn nhận tiềm ẩn nguy cơ hạ thấp giá trị của người phụ nữ, tước bỏ quyền hôn nhân tự nguyện của họ. Chúng tôi muốn được cùng các nhà báo trao đổi thêm.

• Cần đảm bảo quyền phụ nữ khi cảnh báo về thực trạng cô dâu Việt lấy chồng ngoại quốc

Đối với bất kỳ vấn đề nào, việc báo chí thông tin đúng và đầy đủ về thực trạng cũng đều cần thiết, nhất là việc đưa ra những thực trạng mang tính cảnh báo. Tuy nhiên, để đáp ứng được những mục tiêu truyền thông về bình đẳng giới mà chúng ta đã đang đặt ra, việc cảnh báo về nguy cơ của vấn đề phụ nữ Việt lấy chồng nước ngoài cần được dựa trên những quan điểm đúng đắn về quyền và lợi ích giới. Trên một số tờ báo mà chúng tôi bao quát được vẫn còn hiện tượng đăng tải các thông tin chưa thực sự thỏa mãn nhu cầu tiếp nhận của công chúng. Chẳng hạn, một số bài quá tập trung nhấn mạnh những vấn đề tiêu cực, thổi phồng nguy cơ, sự cố. Một số khác chỉ nêu sự việc một cách chung chung hoặc cắt nghĩa chủ quan, thiếu tính xác thực, khiến công chúng hoang mang, khó xác định phương hướng cần lựa chọn. Đơn cử bài viết dưới nhan đề **Lấy chồng ngoại quốc nên hay không?** của **VN Express** được một độc giả post lên hanoicorner.com 13/7/2004, sau tiêu mục **Thảm cảnh của những cô gái Việt lấy chồng Đài Loan** là hàng loạt những thông tin gây sốc cả người trong cuộc lẫn ngoài cuộc:

"...Hàng chục nghìn cô gái làm dâu xứ người đang bị hành hạ, ngược đãi ngày đêm. Không ít cô bị chồng trói dán miệng, khiêng bán cho tú bà; bị chồng dùng kim đâm vào 10 đầu ngón tay rồi nhúng vào nước muối, lấy ná thun bắn vào mí mắt và lấy dao cứa chằng chịt vào lưng..."

...không loại trừ trường hợp các cô gái bị chính chồng mình mang đi bán. Điều này không có gì ngạc nhiên, vì truyền hình Đài Bắc có hẳn một chương trình quảng cáo

cô dâu Việt Nam, như một dạng rao bán hàng hóa của các công ty môi giới. Hiện hai tội phạm đang bị giam giữ để chờ điều tra và xét xử."

Mặc dù sau khi nhận định như vậy, tác giả bài viết có đưa ra những bằng cứ thực tế về sự việc 2 cô dâu Việt Nam bị hành hạ tại Đài Loan cùng những con số thống kê từ phía nhà chức trách địa phương, tuy nhiên cụm từ phỏng định, ước chừng về số *cô gái làm dâu xứ người đang bị hành hạ, ngược đãi* ngày đêm vẫn khiến độc giả không khỏi lo sợ về một thực trạng quá đen tối. Vẫn biết rằng việc cung cấp những thông tin sự thật trên đây sẽ giúp công chúng, đặc biệt là những phụ nữ có ý định kết hôn với người nước ngoài cần trọng hơn để tránh nguy cơ, hiểm họa cho bản thân và gia đình, song sẽ tốt hơn nhiều nếu bài báo tập trung phân tích, lý giải vào chiều sâu của thực trạng. Hoặc sau đó, tờ báo có thêm những bài khác để cập tới những khía cạnh cần được sáng tỏ như: căn nguyên các cô dâu Việt bị hành hạ ở Đài Loan là do đâu? Vì sao những người chồng hoặc gia đình họ có thể ngang nhiên gây bạo lực với các cô dâu Việt? Có cách gì để khắc phục giảm thiểu tình trạng này? Mỗi cá nhân cũng như cộng đồng cần nỗ lực như thế nào?... Với những thông tin như vậy, công chúng mới có thể hiểu chính xác và có cái nhìn đúng đắn về sự việc đã được đăng tải. Nếu chỉ dừng lại ở những số liệu hay bằng cứ như trong bài viết, rất có thể thông điệp sẽ chỉ được hiểu là để *tránh những hậu quả khó lường, tốt hơn hết, phụ nữ Việt không nên lấy chồng ngoại quốc*. Điều này không chỉ gây cản trở tới cơ hội xây dựng hôn nhân, gia đình của phụ nữ mà còn ảnh hưởng tới những quan hệ giao lưu mang tính quốc tế khác.

Về khía cạnh này, cũng cần nói thêm rằng trước tình hình phụ nữ Việt lấy chồng nước ngoài còn gặp nhiều vấn đề bất trắc như hiện nay, báo chí truyền thông cần phát huy vai trò của mình việc định hướng thông tin nhằm thúc đẩy các chính sách về giới và đảm bảo quyền cho người phụ nữ. Rất tiếc, theo quan sát của chúng tôi, còn không ít những bài báo về chủ đề này chỉ dừng lại ở việc phản ánh theo kiểu của bài viết trên đây, chưa đưa ra được những khuyến cáo đúng hướng. Ví dụ:

"...Chồng cô không đủ tiền để cưới vợ Hàn, ông đã bay qua Việt Nam, thông qua hoạt động môi giới, ông đã bỏ ra hàng nghìn đô la để cưới Thanh, một cô gái miền Tây về làm vợ. Và sau khi "xài chán", ông đánh đập, hành hạ vợ hết sức dã man, làm tình dục nô lệ, ông ta đẩy cô vào ổ chứa."

...Có thể nói rằng, những cô gái lấy chồng Hàn Quốc hạnh phúc sung sướng chỉ có thể đếm trên đầu ngón tay, còn đa phần là chấp nhận cuộc sống trâu ngựa, vui đập tàn nhẫn". (Khốn khổ vì lấy chồng ngoại, vietbao.vn, 15/2/2008)

Đặc biệt, trên các mục Tin nhanh, Tin nóng, Tin 247... của một số trang báo mạng, người đọc dễ dàng tìm được những thông tin như:

"Chiều 26/9, Phòng Cảnh sát điều tra tội phạm trật tự xã hội CA TPHCM lại bắt quả tang một vụ tuyển lấy chồng Hàn Quốc gồm 12 cô gái trẻ tại căn hộ số 66-C18 khu K300 phường 12, quận Tân Bình do người Hàn Quốc có tên Kim Chang Hak (51 tuổi) cầm đầu..."

...Trước đó, mới chỉ cách đây 3 hôm, vào lúc 10h30 sáng 23/9, Công an bất ngờ kiểm tra nhà hàng Đại Nam số 259 - 261 đường Nơ Trang Long (phường 13, quận Bình Thạnh, TPHCM) và phát hiện tại đây có 60 cô gái trẻ đang tham gia vào cuộc tuyển chọn lấy chồng Hàn Quốc trái phép. (TPHCM : Lại 12 cô gái 'thi tuyển' lấy chồng Hàn, tin247.com,28/9/2007)

Nếu chỉ được cung cấp những thông tin như thế này, người phụ nữ sẽ rất khó khăn vượt qua những áp lực tâm lý khi cần quyết định có nên lấy chồng người nước ngoài hay không. Trên thực tế, ngoài những bất cập trong cơ chế quản lý của nhà nước ta đối với vấn đề hôn nhân quốc tế, sự thiếu hụt về kiến thức, kỹ năng của người dân cũng là một nguyên nhân cơ bản dẫn tới hệ lụy trong nhiều cuộc hôn nhân duyên bất hợp pháp, mà báo chí đã đưa tin. Vì vậy, các báo cần trên cơ sở phản ánh và phân tích những hiện tượng tiêu cực, những mặt trái của vấn đề phụ nữ Việt lấy chồng ngoại quốc để khuyến nghị cho nhà nước có chính sách phù hợp, trang bị kiến thức, kỹ năng cho người phụ nữ ứng phó với những bất trắc có thể xảy ra trong toàn bộ hành trình hôn nhân của họ. Bản thân những gia đình có người kết hôn với người nước ngoài cũng cần được chuẩn bị về tâm thế, hiểu biết, dự liệu cách xử trí với những tình huống không như mong muốn. Có vậy họ mới chủ động tiếp cận cơ hội, có phương hướng vượt qua thách thức, và quan trọng hơn là tránh được thủ đoạn lừa lọc của kẻ xấu cũng như những điều đáng tiếc khác. Với những hình thức chuyển tải thông tin đa dạng và tiện ích trên các loại hình báo chí như hiện nay, chúng tôi tin rằng các báo hoàn toàn có thể thực hiện được theo hướng đó.

• Không nên qui kết, đổ lỗi, hạ thấp giá trị người phụ nữ

Như đã nói, bản chất của vấn đề phụ nữ Việt lấy chồng ngoại quốc là tích cực, phù hợp với xu thế phát triển của đời sống xã hội, những tiêu cực, bất trắc nảy sinh là do nhiều yếu tố khách

Nguồn: www.xaluan.com/modules.php%3Fnam...%3D95301.jpg

quan, chủ quan tác động. Tuy nhiên, nhóm quan sát nhận thấy không ít bài báo còn thiếu công bằng khi nhìn nhận vấn đề này. Rất nhiều những cụm từ như: *Cuộc trở về của những đàn bà "mê" xứ ngoại, Vỡ mộng chồng ngoại, Mơ mộng hão huyền, "tan" giấc mộng lấy chồng ngoại, ...* được xuất hiện trong các bài báo. Thêm vào đó là những cách diễn giải hết sức chủ quan, phiến diện, mang nặng định kiến giới về mục đích, động cơ của việc người phụ nữ lấy chồng ngoại quốc, chẳng hạn:

"...Vi ham muốn nhiều tiền, nhiều của, thực hiện ước mơ đổi đời, nhiều cô gái Việt thích lấy chồng ngoại quốc. Khi đã đánh đổi, tưởng rằng đời mình sẽ được an nhàn hạnh phúc, thoát khỏi cảnh chân lấm tay bùn nhưng cuộc đời có ai học được chữ "ngờ"..."

...họ luôn mơ ước có cuộc sống giàu sang phú quý, thích ăn ngon mặc đẹp, nên đã có rất nhiều các cô gái Việt, trẻ người non dạ đã đánh đổi cuộc đời của mình để lấy những ông chồng ngoại quốc, cuộc hôn nhân của họ chẳng khác gì một cuộc mua bán trao đổi hàng hóa "ngang ngửa" ở ngoài thị trường..."

...Nhiều cô gái mượn danh lấy trai Hàn cho oai, như là sự phô trương "khoe" với thiên hạ, nhưng thực chất các cô chẳng khác gì là người đến ở, giúp việc, suốt ngày bị giam hãm trong nhà, chẳng hề có chút tự do thoải mái."(Khốn khổ vì lấy chồng ngoại, vietbao.vn,15/2/2008)

Với cách viết thiếu thiện cảm và quy chụp như vậy, các bài báo sẽ dễ khiến bạn đọc hiểu sai lệch vấn đề, dồn thêm áp lực đối với chính những cô dâu Việt gặp rủi ro bất hạnh. Thực ra những ước vọng của người phụ nữ về cuộc sống giàu sang, an nhàn, hạnh phúc với một người chồng ngoại quốc chẳng có gì là xấu. Việc một số cô gái trẻ chạy theo những ngộ nhận, ảo tưởng là do họ không được hưởng một nền giáo dục đầy đủ. Sự thiếu hụt về vốn hiểu biết xã hội đã khiến họ dễ bị những kẻ cơ hội dụ dỗ, lôi kéo... Những thiệt thòi và bất hạnh của người phụ nữ này tuy có phần đáng trách nhưng vẫn cần được cảm thông và chia sẻ. Nếu có cái nhìn nhạy cảm giới, thay vì chỉ trích, mỉa mai các cô dâu Việt, các nhà báo nên phân tích rõ những căn nguyên đã đẩy họ tới hoàn cảnh trở trêu, bi đát và đặc biệt cần lên án những kẻ vụ lợi đã bằng nhiều thủ đoạn tinh vi lừa lọc, từ đó định hướng cho công chúng một thái độ tiếp nhận tích cực về những sự thật đáng chát đã xảy ra. Có như vậy dư luận xã hội mới trở nên công bằng đối với người phụ nữ nói chung và các cô dâu Việt lấy chồng ngoại quốc nói riêng.

Đáng tiếc, hiện tượng phán xét theo kiểu suy diễn, hạ thấp giá trị của người phụ nữ còn được biểu hiện trong một số bài báo khác, dưới nhiều dạng, có khi là cách tường thuật dửng dưng, lạnh lùng:

Một cán bộ phòng Cảnh sát điều tra tội phạm về trật tự xã hội, Công an TP HCM cũng chia sẻ về một tình huống "cười ra nước mắt" trong lần bắt một đường dây môi giới hôn nhân trái phép. Khi bị gọi lại lấy lời khai, cô gái 18 tuổi tham gia thi tuyển, khóc như mưa rồi nài nỉ: "Xin các anh đừng bỏ tù em, em không làm gì phạm pháp, em bị người ta đưa đến đây... Lúc biết mình chỉ bị nhắc nhở, giáo dục để về quê, cô gái quệt nước mắt, cười tươi rói. "Em chỉ ao ước được đi máy bay một lần cho biết", cô gái bên lên thổ lộ về lý do muốn "xuất ngoại". (Bi hài chuyện lấy chồng Hàn Quốc, vietbao.vn 2/4/2008)

Có lúc là những lời lẽ theo kiểu khuyên răn kẻ cả :

"Đừng vì ham giàu sang, hám xuất ngoại sang trời Tây mà vợ vã đánh đổi cả đời con gái. Hạnh phúc chỉ có thể nảy mầm trên mảnh đất tình yêu, chứ không phải ở mảnh đất của ảo tưởng viển vông. (Lấy chồng Tây, giadinh.net.vn, 18/10/2008)

Hoặc lối suy luận đầy miệt thị:

"...Cái mác "chồng Tây" dường như có gì đó oai oai gọi cho người ta cái cảm giác về cuộc sống no đủ, giàu sang... Không oai sao được khi mà lấy chồng người nước ngoài có nghĩa là sẽ được xuất ngoại, được xài tiền đô, chả thế mà bao nhiêu cô gái đổ xô đi lấy chồng ngoại quốc... (Lấy chồng Tây, giadinh.net.vn, 18/10/2008)

Thậm chí còn có những lời giễu cợt ác ý:

... "Rồi Thúy cũng thỏa được mong ước, người đàn ông của cô là một cổ đông của công ty. Ông ta là người Mỹ sang Việt Nam để ký kết một số hợp đồng quan trọng, tuy đã ngoài 50 nhưng vẫn phong độ. Và trong lần gặp nhau đầu tiên hai người đã phải lòng nhau luôn, nhất là khi ông ta tặng Thúy một chiếc nhẫn nạm kim cương to đùng để tỏ tình, thì cô đã không giữ được mình nữa. Chỉ 2 tháng sau đó đám cưới được diễn ra, Thúy tin tưởng vào tương lai của mình mặc dù đã biết ông chồng từng có một đời vợ và hiện đang sống với người con trai lớn..."

... "Dù đang có một tình yêu đẹp, nhưng Minh đã gạt bỏ để chấp nhận lấy một người đàn ông mà cô mới chỉ quen biết sơ sơ. Lý do là Minh nghe lời xui bẩy của bạn bè, người thân. Về mọi mặt thì người chồng tương lai của Minh hơn hẳn so với người yêu cũ, anh ta đi xe hơi, ăn chơi phong độ lại là người Hàn Quốc. Ai cũng bảo số Minh thế là may mắn, lấy người ta rồi thì thế nào cũng sớm giàu có, họ hàng được nhờ vả. Nhưng giàu có đâu chẳng thấy chỉ thấy đau khổ ê chề khi Minh phát hiện chồng mình chẳng qua chỉ là kẻ thất nghiệp, nhận tiền trợ cấp bao nuôi từ một người đàn ông khác..." (Lấy chồng Tây, giadinh.net.vn, 18/10/2008)

Với những cách viết này, thông điệp của các bài báo hầu như quy hết tội lỗi về phía các cô dâu Việt, nghĩa là cho rằng: mọi bất hạnh là do bản thân họ gây nên, họ đáng bị chê trách, phê phán, không cần thương xót. Khó có thể hình dung nếu chính những người trong cuộc được đọc những dòng này thì họ sẽ phản ứng ra sao, song chắc chắn các tầng lớp độc giả đều bất bình vì cách nhìn áp đặt thiên kiến giới một cách vô lý và thiếu sự đồng cảm cần thiết của nhà báo. Cho dù ở tư cách nào cũng không ai có quyền làm tổn thương thêm những con người đang đau đớn, bất hạnh. Ở đây, trước những cảnh ngộ không may của những người phụ nữ, lẽ ra báo chí cần trước tiên là tiếng nói của lòng nhân ái và sự phục thiện. Ngoài ra, xét trên phương diện luật pháp quốc gia cũng như quốc tế, việc các bài báo có những lời lẽ chỉ trích, thiếu thiện chí như vậy còn gây tổn hại tới danh dự, nhân phẩm của nhân vật được phản ánh. Cho nên, việc làm này được xem như tương đương với hành vi xâm phạm

quyền của người phụ nữ mà các nhà báo cần hết sức lưu ý. Chúng tôi hy vọng những sơ xuất trên đây sẽ không lặp lại trong các sản phẩm truyền thông.

“Sự phân biệt đối xử với phụ nữ vi phạm các nguyên tắc về quyền bình đẳng và xúc phạm tới nhân phẩm con người, là một trở ngại đối với việc phụ nữ tham gia bình đẳng với nam giới trong đời sống chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội của đất nước họ, ngăn cản sự phát triển thịnh vượng của xã hội và gia đình, gây khó khăn cho việc phát triển đầy đủ các tiềm năng của phụ nữ trong việc phục vụ đất nước và loài người” (Công ước về xóa bỏ mọi hình thức phân biệt đối xử với phụ nữ, Ủy ban quốc gia vì sự tiến bộ của phụ nữ Việt Nam dịch và giới thiệu, tr2, 9/2005)

• Cần lý giải nguyên nhân trực tiếp tình duyên với người nước ngoài trên cơ sở giới

Một điều dễ nhận thấy là do cách nhìn nhận của một số tác giả còn thiên về cảm tính nên việc lý giải các sự việc đã không làm nổi rõ được bản chất vấn đề và thông điệp cần chuyển tải cũng không tới đích. Trong số những bài báo nói về những trắc trở, những sự cố, thậm chí cả những tai họa của các cuộc tình duyên với người ngoại quốc, người đọc hầu như đều chỉ được ghi nhận một vài nguyên nhân như: do bất đồng ngôn ngữ, do không hiểu phong tục tập quán hoặc do cô dâu ảo tưởng và vỡ mộng... Việc đưa ra những khuyến cáo cho phụ nữ lấy chồng ngoại quốc dường như cũng được bó hẹp trong những giải pháp mang tính tình thế như: cần học tiếng, cần trang bị hiểu biết về phong tục tập quán hoặc “đùng mơ mộng hão huyền quá”... Ví dụ:

“Chuyện bất đồng ngôn ngữ trong các gia đình có cô dâu Việt xảy ra thường xuyên... có cô gọi đến nhờ bảo với nhà chồng là “đùng bắt em lau nhà một lần, em thích rửa bát hơn”. Có cô dâu gọi điện đến khóc lóc “chị bảo chồng em đừng đánh em, đau lắm”. Nhưng nhiều chuyện là do vợ chồng không hiểu nhau.” (Cuộc sống của những cô dâu Việt tại Hàn Quốc, tin247.com/26/11/2007)

Hoặc:

“...Trước khi bị giết hại, Huỳnh Mai đã viết lá thư dầm nước mắt kể về những mâu thuẫn với chồng do bất đồng ngôn ngữ, điều mà gia đình và cả cô đã biết từ trước nhưng bất chấp tất cả khi đồng ý lấy chồng ngoại. Cũng chính vì không tiếp xúc được với chồng bằng tiếng Hàn nên cuộc sống của cô gái trẻ này ngày càng bế tắc và đã kết thúc một cách bi thảm.

...Tương tự Thạch Thị Hoàng Ngọc, Lan cũng mới đặt chân đến xứ sở kim chi làm dâu chưa được một tuần thì cuộc sống đã chấm dứt. Nguyên nhân cái chết của Thanh Lan cũng được cho là do bất đồng ngôn ngữ với gia đình chồng (Bi kịch được báo trước, Vietnamnet15/07/2010 05:07)

“...Cuộc sống của cô Phượng khá nhàn hạ, nói chung không có điều gì phải lo âu, trừ một điều: Cô không nói chuyện được

với ai. Cô đã học một ít tiếng Trung Quốc nhưng là tiếng phổ thông, còn mẹ chồng của cô già cả chỉ nói tiếng Phúc Kiến. Thành ra hai người nói mà không ai hiểu ai. Dần dần sinh ra lạnh nhạt, chán nhau. Người già vốn khó tính, gặp cô con dâu “như cầm như điếc” càng khó tính thêm, đăm ra câu bản...” (Bi kịch của những cô dâu lấy chồng ngoại quốc, tin 247.com, 3/8/200)

“...Chồng Hạnh là một người đàn ông nóng tính, cả ngày đi làm về mệt mỗi khi muốn nói chuyện với cô hay muốn cô lấy cho cốc nước hoặc nấu một món ăn theo ý mình cũng khó, vì Hạnh chưa thạo giao tiếp bằng tiếng Trung. Bất đồng ngôn ngữ khiến ông chồng càng dễ nổi cáu, nhiều khi quát vợ mà thấy cô cứ ngồi ngây ra không hiểu gì, thế là ông chuyển sang dùng biện pháp giao tiếp bằng “chân tay” cho đơn giản và dễ hạ hỏa.”

Tất nhiên, những lý do này không phải không có trên thực tế, song nếu quy toàn bộ gốc gác sâu xa của sự việc vào đó thì chưa thỏa đáng. Những rào cản về tiếng nói hay phong tục tập quán đúng là có gây khó khăn trong việc giao tiếp và hòa nhập với cuộc sống nơi xứ ngoại của các cô dâu, nhưng rõ ràng những tấm thảm kịch được nhắc tới trong một số bài báo ở đây không hoàn toàn xuất phát đơn thuần từ việc bất đồng ngôn ngữ. Nếu những người chồng và gia đình của họ thực sự có tình cảm, có sự bao dung và tôn trọng nàng dâu ngoại quốc thì chuyện giúp đỡ để hiểu được nhau trong giao tiếp chẳng có gì quá phức tạp. Vấn đề ở đây là chính tư tưởng coi thường phụ nữ và tình trạng bất bình đẳng giới đã khiến họ tự cho mình quyền được đòi hỏi, được hành hạ, được trừng phạt những nàng dâu ngoại quốc. Trong khi đó những phụ nữ của ta đi làm dâu xứ người lại không có đủ hiểu biết về quyền của mình nên đã im lặng, thụ động và nhẫn nhục chịu đựng bạo lực cho đến chết. Lẽ ra các bài báo cần phân tích từ các góc độ này để giúp công chúng hiểu sâu sắc hơn về bản chất của sự việc, đó là tình trạng các cô dâu Việt phải đối mặt với các hình thức bạo lực giới đang diễn ra phức tạp, tinh vi ở các quốc gia khác nhau. Cái đích cần hướng tới của các bài báo là khích lệ các cá nhân cũng như các tổ chức xã hội nỗ lực chung tay bảo vệ quyền phụ nữ, giảm thiểu nguy cơ bị bạo giới trên toàn cầu. Cách cắt nghĩa sơ lược theo kiểu xâu chuỗi vấn đề một cách khiên cưỡng trên đây khiến các bài báo không đủ sức nặng thông tin để thuyết phục công chúng. Đồng thời với những định hướng nhằm cải thiện tình trạng bấp bênh của việc phụ nữ Việt lấy chồng ngoại quốc cũng không thực sự sát hợp và hiệu quả.

Về khía cạnh này, chúng tôi thấy cần phải lưu ý về một hiện tượng đã được trao đổi rất nhiều trong các bản tin trước đây nhưng đến nay vẫn còn một số bài báo thể hiện những định kiến giới hết sức bất cần, gây áp lực cho người phụ nữ. Chẳng hạn khi bàn về những sự cố không mong muốn đã xảy ra đối các cô dâu Việt, bài viết trên tin247.com/26/11/2007 đã dẫn lời một phụ nữ:

"...Theo chị Hà nhận định, có hai nguyên nhân khiến nhiều cô sang đến nơi mới "bất ngờ", thất vọng. Đó là các trung tâm môi giới chỉ biết kiếm lợi nên không nói thật về hoàn cảnh xuất thân của người chồng. Thứ hai là các cô thấy bạn đi trước sướng thì cũng đi theo, nhưng không may rơi vào nhà chồng không có điều kiện..."

...Đã lấy chồng rồi thì phải biết điều. Bên này người phụ nữ Hàn cũng phải biết sống làm đẹp chồng, đẹp lòng bố mẹ chồng. Lấy được lòng tin của họ rồi thì muốn gì họ cũng cho". **(Cuộc sống của những cô dâu Việt tại Hàn Quốc, tin247.com/26/11/2007)**

Ngay cả những bài viết với góc nhìn tích cực hơn, hướng tới chia sẻ cảm thông với những cảnh ngộ người phụ nữ thiếu may mắn khi lấy chồng ngoại thì đầu đó vẫn thấp thoáng thứ suy nghĩ quy kết trách nhiệm về các cô dâu:

"... Cái nghèo đã đẩy cô gái xinh đẹp này gật đầu lấy chồng Hàn Quốc để mong có tiền lo cho mẹ và bà ngoại già yếu. Ngày hôn lễ, mẹ cô chỉ nhận được số tiền 3,2 triệu đồng từ người môi giới. Trong đó, trừ chi phí thuê xe lên dự cưới ở TPHCM đã hết 1,2 triệu đồng..."

... Đến bao giờ thì các cô gái trẻ VN mới hết mơ mộng hão huyền về sự đổi đời chóng vánh khi lấy chồng ngoại? Việc lấy chồng ngoại, sống khổ sở, thậm chí bị thiệt mạng ở xứ người đã được cảnh báo rất nhiều nhưng ít ai quan tâm. Không thể viện lý do khó khăn, nghèo khổ để biện minh cho việc nhắm mắt đưa chân lấy chồng Đài Loan, Hàn Quốc, dù bị kịch đã được báo trước" – một cán bộ phụ nữ ở Cần Thơ nhận xét". **(Bi kịch được báo trước, 15/07/2010 05:07)**

"...Hồi năm ngoái, một cô dâu Việt đã bị chồng đánh chết ở Nam Hàn. Một cô khác cũng lấy chồng Đại Hàn, nhảy từ tầng thứ 14 của một cao ốc, tự tử vì không chịu nổi sự hành hạ đánh đập của chồng. Một cô nữa thì thất cổ tự tử. Dù có những trường hợp này, hầu hết các cô gái trẻ ở Tân Lộc đều muốn lấy chồng ngoại. Nhiều người tuyên bố lấy chồng xứ nào cũng được, họ sẵn sàng lấy bất cứ ai mà người ta chịu cứu họ ra khỏi cảnh đói nghèo..." **(Phụ Nữ Việt Nam Lấy Chồng Ngoại Quốc Để Giúp Gia Đình Thoát Cảnh Nghèo Đói, donbosco on March 15th, 2009)**

Chúng tôi không phủ nhận việc đưa những thông tin đa dạng về hiện trạng như vậy sẽ giúp công chúng được nhìn thẳng vào sự thật, họ sẽ chủ động hơn trong việc đối mặt với cái xấu, cái tiêu cực và tìm ra phương cách thay đổi, cải thiện cuộc sống theo hướng tích cực. Tuy nhiên, sẽ tốt hơn nếu từ các thông tin đó, các báo phân tích một cách khách quan, công bằng hơn về nguyên nhân sâu xa của sự việc, cung cấp cho bạn đọc những kiến thức, kỹ năng cần thiết để ứng dụng giải quyết những tình huống tương tự. Ở đây đâu phải mọi lý do dẫn đến những trục trặc trong hôn nhân đều thuộc về người phụ nữ. Lên án, đổ lỗi cho họ cũng đồng nghĩa với việc bỏ qua trách nhiệm của người đàn ông trong gia đình và vai trò của cộng đồng xã hội, thậm chí còn góp phần dung túng cho cái xấu, cái ác. Cho nên để đáp ứng tốt hơn mục tiêu truyền thông nâng cao bình đẳng giới, chúng tôi mong các báo cần lưu tâm tránh đăng tải những quan điểm bộc lộ những định kiến giới như trong những bài báo trên đây.

"Tất cả các hình thức phân biệt đối xử đều bị lên án và các quốc gia thành viên phải áp dụng mọi biện pháp thích hợp, bao gồm cả biện pháp pháp luật, nhằm bảo đảm cho phụ nữ được thực hiện và thụ hưởng đầy đủ quyền con người và tự do cơ bản trên cơ sở bình đẳng với nam giới". (Theo Điều 2 và 3 - Công ước về xóa bỏ mọi hình thức phân biệt đối xử với phụ nữ, Ủy ban quốc gia vì sự tiến bộ của phụ nữ Việt Nam dịch và giới thiệu, 9/2005).

CHỊU TRÁCH NHIỆM XUẤT BẢN: **Ths. Nguyễn Văn Anh - Chủ tịch Hội đồng sáng lập**

BIÊN TẬP NỘI DUNG: **Trịnh Thị Bích Liên**

Cơ quan: Trung tâm Nghiên cứu và Ứng dụng Khoa học về Giới - Gia đình - Phụ nữ và Vị thành niên (CSAGA)

Địa chỉ: Tầng 4 Công ty cơ khí Điện - Điện tử - Tàu thủy; Tổ 6 - Láng Thượng - Đống Đa - Hà Nội

ĐT: 04.37910014 - Email: csaga@csaga.org.vn - Website: www.csaga.org.vn

www.thuviengbv.dovipnet.org.vn (04.37759333)